

Kur'ân'da Müterâdifler

Dr. Hasan Akreş

akdem

YAYINLARI

© Eserin her türlü basım hakkı anlaşmalı olarak Akdemistanbul Eğitim Yayıncılık ve Danışmanlık Hizmetleri Turizm Organizasyon Tic. Ltd. Şti.'ye aittir.

Genel Seri No: 266
Arapça Eğitim Serisi: 18
ISBN: 978-605-7753-63-2

Kitabın Adı
Kur'ân'da Müterâdifler

Yazar
Dr. Hasan Akreş

Editör
Dr. Şükrü Aydın

Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Muhammed Ağırakça

Yayınevi Müdürü
Mohamad Naji

Yayın Koordinatörü
Serhat Yakıcı

Görsel Tasarım
Enver Demirbaş

Baskı-Cilt
Meteksan Matbaacılık
Beytepe Köy Yolu No: 3
Bilkent/Ankara
Tel: 0312 266 44 10
Sertifika No: 46519

1. Baskı
İstanbul, Aralık 2024

Akdemistanbul Eğitim Yayıncılık ve Danışmanlık Hizmetleri
Turizm Organizasyon Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 40016

Akşemsettin Mah. Akdeniz Cad. No: 99-101
Fatih-İstanbul • Tel: (0212) 521 41 16
akdemyayinlari.com • info@akdemyayinlari.com
akdemistanbul.com.tr • info@akdemistanbul.com.tr

*Bu çalışmayı,
emeklerinin karşılığını
asla ödeyemeyeceđim
anneme ve babama ithaf ediyorum.*

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	7
ÖN SÖZ	9
GİRİŞ	13
1. 1. Dil Farklılıklarının Doğuşu.....	13
1. 2. Âlimlerin Kabul ve Ret Bağlamında Müterâdîf Olgusu	16
1. 3. Kur'ân-ı Kerîm'de Eş Anlamlılık	22

2. KUR'ÂN'DAKİ MÜTERÂDİF KELİMELER

1. الحلم والرؤيا.....	27
2. التبذير والإسراف.....	29
3. السنة والعام	30
4. القدح والكأس.....	32
5. القعود والجلوس.....	32
6. الأبوان والوالدان	34
7. المدح والثناء	36
8. السرعة والعجلة	37
9. الخطأ والغلط.....	38
10. جاء وأتى	39

11. السرور والفرح	41
12. بعث وأرسل.....	44
13. الموت والوفاة.....	47
14. الخشية والخوف.....	50
15. الغيث والمطر.....	52
16. المرأة والزوج.....	56
17. العذاب والعقاب.....	57
18. البعل والزوج.....	61
19. الهبة والهدية.....	65
20. الفعل والعمل.....	66
21. الجسم والجسد.....	68
22. الشكر والحمد.....	71
23. بزغ وطلع.....	74
24. الإنسان والبشر.....	76
25. عاد ورجع.....	82
26. النجم والكوكب.....	91
SONUÇ.....	93
KAYNAKÇA.....	95

KISALTMALAR

- age. : adı geçen eser
akt. : aktaran
bkz. : bakınız
Çev. : Çeviren
DİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
H. : hicri
haz. : hazırlayan
Ktp. : Kütüphanesi
M.Ö. : Milattan Önce
M.S. : Milattan Sonra
nr. : numara
neşr. : neşreden
ö. : ölüm
s. : sayfa
ss. : sayfa sayısı
t.y. : tarih yok
thk. : tahkik eden
trc. : tercüme eden
v. : vefatı
vr. : varak / yaprak

ÖN SÖZ

Kur'ân-ı Kerîm, birçok hususta diğer semavi kitaplardan farklı ve üstündür. O, sadece Müslümanlara has bir kitap olmayıp tüm âlemlerin/insanların kitabıdır. O, belli bir zamana değil, bütün zamanlara hitap eden bir kitaptır. Dahası o; korunan, kuşatan ve diğer semavi kitapları doğrulayan bir kitaptır da. Bu anlamda Kur'ân-ı Kerîm kadar geniş kitlelere seslenen başka bir semavi kitap yoktur. Tevrat, İncil ve diğer semavi metinler, tahrif edildiklerinden orijinal hâlleriyle bugüne ulaşamamışlardır. Ayrıca Kur'ân-ı Kerîm kadar hakkında tefsir ve şerh yazılan ve üzerinde çalışılan başka bir semavi kitap da yoktur.

Kur'ân-ı Kerîm'in azameti ve ihtişamı sayesinde düşmanları, içlerinde biriktirdikleri tüm nefrete rağmen onun üslubunu ve feshatini alaya alamamıştır. Bu durum, Kur'ân-ı Kerîm'in kuvvet ve azametini, anlatım ve dil güzelliğini ve üslubunun akıcılığını gösteren en önemli delillerdendir. Kur'ân-ı Kerîm, inkârcılara kendisinin bir benzerini getirme konusunda meydan okumasına rağmen onlar, ona karşı koymak için onun kadar akıcı birkaç cümle hatta birkaç sözcük dahi ortaya koyamamışlardır. Tüm bunlar, Kur'ân-ı Kerîm'in üstünlüğünü ortaya koymuş ve düşmanları bile bu durumu kabul etmek, en azından onunlu bu konuda muaraza etmekten vazgeçmek zorunda kalmışlardır. Bu sebeple artık bu kapı kapanmış, bundan sonra artık onun içerdiği benzersiz güzellikler, yüce ifadeler, dil ve üslup özellikleri üzerinde daha çok durulmuştur.

Elinizdeki bu kitap, Kur'ân-ı Kerîm'deki en önemli üslup konularından biri olan 'eş anlamlılığı' tartışmaktadır. Bütün âlimler,

Kur'ân-ı Kerîm'in bir mucize olduğu, ondaki bir ibarenin yerine konabilecek başka bir ibarenin olmadığı ve hiçbir beşerin onun bir benzerini getiremeyeceği konusunda ittifak etmişlerdir. Burada yaratılmışların bu konudaki âcizliği ortaya çıkmaktadır. Zaten mucize de insanları, benzerini yapmakta aciz bırakan şey demektir. Dili en iyi kullananlar bile bir makaleyi veya bir metni düzeltmek için büyük çaba harcamalarına rağmen başkaları bu metinleri okuduklarında eksiklikler ve hatalar tespit edebilmektedir. Yani en iyi yazar bile yazısını gözden geçirip tashih etmesine rağmen o yazının yine de gözden geçirilmeye ihtiyacı vardır. Ama Kur'ân'ın hiçbir şekilde düzeltilmeye gereksinimi yoktur.

Tam eş anlamlılık konusunda genel olarak Arapçada, özelde Kur'ân-ı Kerîm'de, müfessir ve âlimler ihtilafa düşmüşlerdir. Bazı âlimler, eş anlamlılığın varlığını kabul etmişken bazıları da reddetmiştir. Üçüncü bir grup da eş anlamlılığın varlığını kabul etmekle beraber eş anlamlı iki sözcükte anlamca küçük farklılıkların olduğunu kabul etmiştir. Arap dil bilimciler bu konuda hicri ikinci ve üçüncü yüzyılda, bir yandan Arapçayı fasih kullanan Araplardan dili toplamış diğer yandan da Emevi döneminin sonuna kadar Kur'ân, hadis-i şerif, hutbe ve risalelerdeki sözcükleri ayıklayarak bunların anlamlarını araştırmışlardır. Âlimler bu konuyu çeşitli yöntemlerle ve muhtelif açılardan sınıflandırmış; kimi âlimler Arapçada tek bir anlama delalet eden sözcükleri bazen "eş anlamlılık" bazen de "deyişleri farklı, anlamları aynı" olarak isimlendirdikleri bağımsız bölümlerde toplamıştır. Bazıları bu sözcükleri toplamada aşırıya kaçarak hakiki eş anlamlı olmayan büyük bir sözcük grubunu da bu bölümlere dâhil etmiştir. Bu âlimlerin abartıya kaçmaları, bu yöneline karşı çıkan, Arapçada eş anlamlılık olgusunu tamamen reddeden başka âlimlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Bu çalışma, Kur'ân-ı Kerîm'de zikredilen sözcüklerde tam eş anlamlılık fikrini/ kabulünü çürütmeyi ve bu sözcüklerdeki anlam incelikleri üzerinde durmayı; Kur'ân-ı Kerîm'deki sözcüklerin eş